

WYMAGANIA PROGRAMOWE Z JĘZYKA POLSKIEGO NA POSZCZEGÓLNE
OCENY W KLASIE V W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. W. SZAFERA
W LIPINKACH ŁUŻYCKICH

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY V

W KLASYFIKACJI ŚRÓDROCZNEJ I ROCZNEJ

OCENE CELUJĄCA otrzymuje uczeń, którego wiedza i umiejętności znacznie wykraczają poza obowiązujący program nauczania oraz zna lektury spoza programu, osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych.

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Wypowiedzi ustne i pisemne świadczą o systematycznym pogłębianiu zdobytej wiedzy
- Barwnie opisuje postać, stosując porównania, przenośnie, ciekawe epitety, związki frazeologiczne (stałe).
- Podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach
- Prezentuje wysoki poziom merytoryczny prac pisemnych

Fleksja i składnia:

- Biegle klasyfikuje części mowy, określa ich formę gramatyczną i funkcję składniową
- Omawia osobliwości w odmianie rzeczowników i czasowników
- Zna przyimki i łączy je bezbłędnie w wyrażenia przyimkowe
- Rozróżnia typy liczebników
- Poprawia błędnie sformułowane zdania

Słowotwórstwo:

- Zna wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, potrafi korzystać z odpowiednich słowników
- Samodzielnie tworzy bogate rodziny wyrazów

OCENE BARDZO DOBRA otrzymuje uczeń, który opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określonych programem nauczania w danej klasie, sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami.

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Wypowiedzi ustne i pisemne są całkowicie poprawne językowo i merytorycznie
- Potrafi samodzielnie zanalizować i zinterpretować utwory literackie
- Analizuje i interpretuje utwory poetyckie ze szczególnym uwzględnieniem środków stylistycznych
- Wykazuje bardzo dobrą znajomość utworów literackich omawianych w danej klasie
- Wyraża własne sądy i przemyślenia, dotyczące różnych tekstów we właściwej formie gramatycznej
- W odpowiedziach ustnych stosuje słownictwo oceniające, ożywiające relację, urozmaica wypowiedź dodatkowymi elementami językowymi
- Świadomie korzysta z książki jako źródła wiedzy, zaznacza ważne treści; samodzielnie sporządza notatki
- Bezbłędnie układa plan ramowy lektury oraz plan kompozycyjny własnej wypowiedzi, stosując równoważniki zdań
- Bardzo dobra znajomość przeczytanego tekstu pozwala na swobodne jego analizowanie treści, ocenę postępowania i poglądów bohaterów
- Opowiada o zdarzeniach, biorąc pod uwagę różne punkty widzenia
- Zwraca uwagę na problematykę moralną zawartą w poznanych lekturach
- Odróżnia ujęcia metaforyczne od dosłownych
- Wskazuje motywy wędrowne w utworze
- Posługuje się słownictwem charakterystycznym dla języka filmu, teatru, radia
Rozumie pojęcie adaptacji filmowej i teatralnej utworu
- Analizuje utwór liryczny, dostrzega specyfikę języka poetyckiego
- Potrafi porównać cechy gatunkowe bajki i baśni, opowiadania i powieści
- Biegłe posługuje się „Słownikiem ortograficznym”, „Słownikiem wyrazów bliskoznacznych”
- Stosuje właściwe znaki interpunkcyjne przy zapisywaniu dat i zwrotów do adresata

Fleksja i składnia:

- Biegłe klasyfikuje części mowy (z klasy IV+ przyimek, liczebnik), określa ich formy gramatyczne
- Rozróżnia zdanie od równoważnika zdania (stosuje w planie)
- Wskazuje błędy gramatyczne z daniach i poprawia je

- Wykonuje wykresy zdań złożonych
- Podaje poprawne formy liczebników
- Klasyfikuje rodzaje wypowiedzi, podaje ich przykłady
- Wyróżnia w zdaniu zespoły składniowe, wskazuje wyraz nadrzędny (określany) i podrzędny (określający)
- Nazywa części zdania, wskazuje sposób ich wyrażenia
- Układa zdanie pojedyncze rozwinięte według podanego wykresu
- Z dużą swobodą posługuje się różnymi wypowiedziami złożonymi

Słotwórstwo:

- Tworzy rodziny wyrazów
- Potrafi korzystać ze słowników

Ortografia:

- Opanował w stopniu bardzo dobrym zasady ortografii interpunkcji, potrafi je zastosować

OCENE DOBRA otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową dla klasy V.

Kształcenie literackie i kulturowe:

- W zależności od celu kształtuje swoje wypowiedzi
- Osiąga spójność tekstu
- Samodzielnie potrafi poprawić większość błędów językowych
- Poprawnie redaguje wymagane formy wypowiedzi pisemnej
- Zna treść lektur
- Czyta tekst poprawnie, stosując zasady intonacji i akcentowania.
- Pisze opowiadania na wskazany temat z zastosowaniem wybranego czasu narracji i chronologicznego układu zdarzeń
- Samodzielnie przekształca tekst ciągły na dialog i odwrotnie
- W wypowiedziach próbuje oceniać i wartościować problemy, zjawiska dotyczące języka, literatury, kultury
- Układa słowniczek terminów filmowych, teatralnych, radiowych. Stosuje te terminy w swych wypowiedziach
- Nazywa cechy gatunkowe mitu, legendy, bajki, opowiadania, powieści
- Rozumie pojęcie fikcji literackiej
- Rozpoznaje w tekście poetyckim epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie
- Poprawnie sporządza plan ramowy i szczegółowy lektury
- Potrafi wyjaśnić, na czym polega chronologiczny i niechronologiczny układ zdarzeń
- Formułuje pytania ogólne i szczegółowe do czytanego tekstu
- Określa czas, przestrzeń i sytuację mówienia w utworze

Fleksja i składnia:

- Posiada usystematyzowane wiadomości o poznanych częściach mowy
- Poprawnie określa formę gramatyczną części mowy
- Wyodrębnia rodzaje zdań pojedynczych
- Odróżnia zdania pojedyncze od złożonych
- Tworzy czasownik dokonany od niedokonanego, wyróżnia cząstkę, za pomocą której tworzy ten czasownik.
- Omawia budowę form trybu rozkazującego i przypuszczającego.
- Wyjaśnia różnice w odmianie podanych rzeczowników, wyodrębnia temat i końcówkę.
- Przekształca zdanie na równoważnik zdania i odwrotnie.
- Robi wykres zdania pojedynczego rozwiniętego (na łatwych przykładach).
- Przekształca zdanie pojedyncze na złożone i odwrotnie.

Słowotwórstwo:

- Tworzy wyrazy pochodne
- Oddziela podstawę słowotwórczą od formantu

Ortografia:

- W stopniu dobrym opanował zasady ortograficzne i interpunkcyjne, potrafi je zastosować

OCENE DOSTATECZNA otrzymuje uczeń, który opanował wiedzę i umiejętności zawarte w podstawie programowej, w zakresie umożliwiającym postępy w dalszym uczeniu się.

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Wypowiada się poprawnie pod względem językowym i merytorycznym
- Pisze poprawnie wymagane formy wypowiedzi pisemnej (dopuszczalne drobne błędy)
- Wyodrębnia elementy utworu poetyckiego i prozatorskiego
- Umie zapisać dialog, poprawnie stosuje właściwe znaki interpunkcyjne.
- Opanował technikę poprawnego czytania i doskonali je pod względem dykcji, intonacji, akcentowania.
- Odnajduje w czytany tekście fragmenty wskazujące na czas i miejsce akcji; poszukuje odpowiedzi na postawione pytania.
- Opowiada o zdarzeniach tworzących akcję w utworze.

Fleksja i składnia:

- Rozróżnia części mowy
- Wyróżnia w zdaniu podmiot i orzeczenie oraz określenia
- Rozróżnia zdania pojedyncze i złożone
- Tworzy bezokoliczniki od czasowników w formie osobowej i odwrotnie.
- Rozróżnia czasowniki niedokonane i dokonane.
- Rozpoznaje formy czasowników we wszystkich trybach.
- Nazywa przypadki i pytania, na które odpowiadają.
- Odmienia przez przypadki rzeczownik o typowej odmianie.
- Rozpoznaje rzeczownik w roli podmiotu i określenia rzeczownika.
- Rozróżnia zdanie i równoważnik zdania, podaje przykłady typów zdań.
- Wpisuje zdanie w podany wykres (na prostych przykładach).
- Rozpoznaje zdanie złożone na podstawie liczby orzeczeń.
- Z podanych zdań pojedynczych tworzy zdanie złożone.

Słowotwórstwo:

- Tworzy wyrazy pochodne
- Wskazuje rodzinę wyrazów

Ortografia:

- Popelnia nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne

OCENE DOPUSZCZAJACA otrzymuje uczeń, którego wiedza i umiejętności pozwalają na samodzielne lub przy pomocy nauczyciela wykonanie zadania o niewielkim stopniu trudności.

Kształcenie literackie i kulturowe:

- Samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela wykonuje proste zadania przewidziane programem nauczania
- Poprawnie redaguje proste formy wypowiedzi pisemnej
- Jego technika cichego i głośnego czytania pozwala na zrozumienie tekstu.
- Względna poprawność językowa i rzeczowa wypowiedzi ustnych świadczy o zrozumieniu przez niego analizowanego zagadnienia.

- Błędy językowo-stylistyczne, logiczne i ortograficzne popełniane w wypowiedziach pisemnych nie przekreślają wartości pracy i wysiłku, jaki włożył w ich napisanie.

Fleksja i składnia:

- Przy pomocy nauczyciela rozróżnia części mowy
- Rozpoznaje zdanie pojedyncze i złożone na prostych przykładach
- Stopień opanowanych przez niego wiadomości pozwala na wykonanie zadań typowych, o niewielkim zakresie trudności, samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela.
- Rozróżnia części mowy. Wskazuje podmiot, orzeczenie i określenia.
- Odmienia rzeczownik i przymiotnik przez przypadki (proste przykłady).
- Odmienia czasownik przez osoby, liczby, czasy.
- Odróżnia zdanie od równoważnika zdania, zdanie pojedyncze od złożonego.

Słowotwórstwo:

- Pod kierunkiem nauczyciela korzysta z właściwych słowników
- Rozpoznaje rodzinę wyrazów na prostych przykładach

Ortografia:

- Błędy ortograficzne nie zakłócają komunikatywności prac

OCENE NIEDOSTATECZNA otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą w zakresie:

Kształcenia literackiego i kulturowego:

- nie zna treści omawianych lektur
- wypowiedzi pisemne i ustne są nieprawidłowe językowo i rzeczowo
- Nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o elementarnym stopniu trudności
- Nie opanował techniki głośnego i cichego czytania nawet w stopniu miernym; nie rozumie czytanego tekstu
- Jego wypowiedzi nie są poprawne pod względem językowym i rzeczowym

Fleksji i składni:

- Nie opanował podstawowych umiejętności- nie potrafi odmieniać części mowy
- Nie rozróżnia części mowy

Ortografii:

- Nie zna zasad ortografii i interpunkcji

**DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH ZE WZGLĘDU
NA ORZECZENIA PPP O SPECYFICZNYCH TRUDNOŚCIACH W UCZENIU SIĘ
(dysleksja, dysgrafia, dysortografia)**

W pracy z uczniem dyslektycznym:

1. Nie wymaga się czytania głośnego, indywidualnego w obecności całej klasy – uczeń dyslektyczny czyta głośno wobec innych uczniów tylko taki tekst, który uprzednio nauczyciel polecił mu do opracowania w domu.
2. Nie omawia się błędów ucznia przy całej klasie, a przy omówieniu indywidualnym nie przedstawia się wszystkich błędów, jakie popełnił, a jedynie te ich rodzaje, które aktualnie są zaplanowane do korekty.

3. Nie przyspiesza się tempa czytania i pisania, nie wymaga się czytania na czas – dziecko z fragmentarycznymi zaburzeniami rozwojowymi potrzebuje więcej czasu na analizę i syntezę czytanego i pisanego tekstu, powinno, więc te czynność wykonywać powoli.
4. Nie przeciąża się dziecka większą ilością czytania i pisania. W przypadku czytania należy wyznaczyć fragment tekstu do czytania głośnego, natomiast z treścią uczeń może się zaznajomić przy pomocy czytania cichego.
5. Nie zwiększa się napięcie emocjonalnych ucznia surowo stawianymi pytaniami, wywoływaniem do tablicy – uczeń raczej odpowiada w ławce (mobilizując do wysiłku, nie trzeba posługiwać się elementami konkurencji, wzorami innych, lepszych uczniów, którym dziecko dyslektyczne nie jest w stanie dorównać).
6. Ocena z języka polskiego jest oceną ogólną, na którą składają się wszystkie przejawy sprawności i umiejętności, możliwe do zaobserwowania w ramach tego przedmiotu (np. rozwój poziomu logicznego myślenia, wnioskowania, abstrahowania, uogólniania, co może być przedstawione w postaci 13 różnorodnych wypowiedzi, relacji słownych) z wykluczeniem jednak oceny z czytania na czas i dyktanda sprawdzającego, bardzo ostrożnie ocenia się wszelkie klasówki.
7. Stosuje się zachętę, pochwałę oraz organizowanie sytuacji zapewniających dziecku choćby niewielkie sukcesy, np. umożliwienie wykazania się co jakiś czas dobrym przygotowaniem pracy domowej. Warunkiem możliwości stosowania odrębnych kryteriów w zakresie poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej jest udokumentowanie dysfunkcji opinią z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

Reguły dotyczące stosowania kryterium poprawności ortograficznej podczas oceniania prac uczniów posiadających opinię stwierdzającą dysortografię

1. Błędy typowo ortograficzne:

- u - ó, ż - rz, h - ch,
- zmiękczenia (np. Słonice zam. Słońce, ćoća zam. ciocia, słoni zam. słoń),
- utrata dźwięczności lub udźwięcznienie (kóska zam. kózka, proźba zam. prośba).

Jeżeli mylenie liter nie jest łamaniem zasady ortograficznej, traktowane jest jako błędy graficzne.

2. Do błędów graficznych w pracach uczniów dyslektycznych zalicza się:

- dodawanie, opuszczanie, przestawianie liter, sylab lub całych wyrazów,
- mylenie liter:
 - o podobnym kształcie (a - o, l - ł - t, n - r, m - n, u - w, e - ę, a - ą, i - j),
 - dużych i małych,

- rzadziej używanych (h - H, f - F, L - F), odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (b - p, d - t, w - f, g - k, dz - c, sz - s, i - y, ę - em - en, ą- om, ś - ź, ć - dź), różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (p - b, d - b) lub poziomej (m - w , n - u , b - p , d - g , p - g) ,

- ominięcie drobnych elementów graficznych, w tym:

- oznaczania miękkości nad literami, • kropki (dź, ź, i,j),

- „ogonków" przy literach ą lub ę i kreski (wężyka) przy literach ó, t lub ł, pisownia ę w wygłosie, mylenie liter e ę,

- błędy dotyczące podziału wyrazu lub całego zdania,

- pisownia małej i wielkiej litery

- łączna i rozłączna pisownia różnych części mowy.

KRYTERIA OCENIANIA DZIECI Z TRUDNOŚCIAMI W NAUCE – DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ PROGRAMOWYCH DO MOŻLIWOŚCI UCZNIA

Zakres dostosowywania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia:

- brać pod uwagę wolniejsze tempo pracy, ewentualne trudności w pisaniu i czytaniu,
- udzielać dodatkowych wskazówek, naprowadzać na prawidłowy tok rozumowania,
- wracać do podstaw programowych z lat wcześniejszych, aby lepiej je utrwalić,
- zmniejszyć stopień trudności i obszerności zadań,
- dzielić materiał na mniejsze partie, wyznaczać więcej czasu na ich opanowanie i odpytywanie,
- formułować pytania w formie zdań o prostej konstrukcji powołujących się na ilustrujące przykłady,
- często podchodzić do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień,
- zezwolić na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcjach, zadawać do domu na miarę możliwości ucznia,
- wyznaczać dodatkowe/zamienne zadania, na miarę możliwości ucznia w celu poprawy ocen,
- pomagać w odczytywaniu tekstów ze zrozumieniem oraz prowadzeniu notatek (np. karty pracy), dzielenie tekstu dłuższego i bardziej złożonego na części – szczegółowa analiza tekstu, stosowanie pytań pomocniczych, wypisywanie elementów ważnych w zadaniu, wypisywanie danych, powtarzanie przez ucznia tekstu własnymi słowami, praca etapami.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych z języka polskiego

Nauczyciel w ocenie pracy ucznia powinien:

a) w zakresie prac pisemnych:

- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
- pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażen i zwrotów,
- podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.), dawać więcej czasu na prace pisemne;

b) w zakresie słuchania i mówienia:

- wydłużyć czas wypowiedzi,
- zadawać dodatkowe pytania ukierunkowujące,
- umożliwić odpowiadanie bez obecności innych uczniów,
- podkreślać nawet minimalne postępy ucznia;

c) w zakresie czytania:

- nie wymagać, by uczeń czytał głośno przy klasie nowy tekst, wskazywać wybrane fragmenty dłuższych tekstów do opracowania w domu i na nich sprawdzać technikę czytania, dawać więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów,
- w miarę potrzeby pomagać w ich odczytaniu, uwzględniać trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem,
- dawać więcej czasu, instruować lub zalecać przeczytanie tekstu wcześniej w domu.